

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Bestemmingsplan Koegorspolder te Terneuzen

18 juli 2002

1261-46

ISBN 90-421-1020-1
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....	2
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling en doel	2
3.2 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	4
4.1 Algemeen	4
4.2 Alternatieven- en variantenontwikkeling	4
4.2.1 Indeling, ruimtelijke inrichting en ontsluiting van het plangebied.....	5
4.2.2 Milieuzonering.....	6
4.2.3 Aanleg en bouw.....	6
4.2.4 Flexibiliteit.....	6
4.2.5 Gebruik en beheer.....	7
4.3 Nulalternatief en referentiesituatie.....	7
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief	7
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN.....	8
5.1 Algemeen	8
5.2 Landschap en cultuurhistorie	9
5.3 Natuur	9
5.4 Water en bodemkwaliteit.....	10
5.5 Verkeer en vervoer	11
5.6 Woon- en leefomgeving	11
5.6.1 Geluid en trillingen	11
5.6.2 Externe en sociale veiligheid.....	11
5.6.3 Luchtkwaliteit inclusief geur	12
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	12
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	12
8. EVALUATIEPROGRAMMA	13
9. VORM EN PRESENTATIE	13
10. SAMENVATTING VAN HET MER.....	13

1. INLEIDING

De gemeente Terneuzen heeft het voornemen om in de Koegors- en Nieuwe Zevenaarpolder in de Kanaalzone Gent-Terneuzen een bedrijventerrein aan de Kanaalzone te ontwikkelen, verder Koegorspolder genoemd. Dit terrein moet ruimte gaan bieden aan een aantal bedrijfsmatige activiteiten. Het gaat om:

- de uitbreiding van het bestaande zeehaven- en industrieterrein Sluiskil-Oost met ruim 88 ha;
- de aanleg van een recyclingzone (ruim 30 ha) aansluitend op de regionale stortplaats;
- een locatie voor de berging en verwerking van baggerspecie (circa 97 ha);
- een stedelijke randzone met hoogwaardige stedelijke en regionale bedrijvigheid (circa 50 ha);
- een windmolenpark (55 MegaWatt, 22 windturbines);
- benodigde aanpassingen in de verkeers- en landschapstructuur;
- en voorzieningen voor de waterhuishouding.

Ten behoeve van de vaststelling van een bestemmingsplan voor de Koegorspolder wordt een m.e.r. (milieueffectrapportage) procedure doorlopen.

Bij brief van 22 mei 2002 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in het Zeeuwsch-Vlaams Advertentieblad van 23 mei 2002².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt.

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

⁴ Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

De Commissie adviseert om bij de opstelling van het MER speciale aandacht te besteden aan de volgende hoofdpunten:

- Binnen de gestelde beleidskaders en doelen moet actief een mma ontwikkeld worden waarin varianten en maatregelen zijn opgenomen om negatieve milieugevolgen zoveel mogelijk te beperken en positieve milieugevolgen te bevorderen. Belangrijke aandachtspunten voor de ontwikkeling van het mma zijn:
  - een waterhuishoudkundige inrichting gericht op het zoveel mogelijk behouden dan wel vergroten van de zoetwatervoorraad;
  - de mogelijkheden voor sanering van bestaande bodem en waterboderverontreinigingen;
  - het onderzoeken en opnemen van de meest milieuvriendelijke inrichtingsmogelijkheden. Voorbeelden hiervan zijn een goede landschappelijke inpassing voor de bebouwing in de vorm van een bufferzone ten oosten van het plangebied en mogelijkheden voor een (vanuit energieoogpunt) zo efficiënt mogelijk ruimtegebruik bij het plaatsen van de windmolens;
  - de beperking van de geluidshinder door varianten met betrekking tot verkeer en (geluidsarme) bedrijven.
- Het MER moet voorzien zijn van een goede samenvatting, die alle essentiële punten voor de besluitvorming bevat en zelfstandig leesbaar is voor bestuurders en belanghebbers.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling en doel

Het MER moet inzicht bieden in de achtergronden en noodzaak van het voorstellen. Besluiten en beleidstandpunten die sturend zijn voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein dienen gepresenteerd te worden, met een daaraan ten grondslag liggende (actuele) raming van de behoefte aan bedrijventerreinen. De doelstelling ten aanzien van het aantal windmolens dient in het MER onderbouwd te worden, waarbij duidelijk gemaakt moet worden welke randvoorwaarden en uitgangspunten hierbij een rol spelen.

De doelen die worden nagestreefd met dit voornemen dienen concreet en meetbaar beschreven te worden, zodat de te ontwikkelen alternatieven/varianten hieraan getoetst kunnen worden. Ook de doelen ten aanzien van milieubescherming en -verbetering moeten worden aangegeven.

3.2 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten gelden bij dit voornemen, bijvoorbeeld ruimtelijke beperkingen, randvoorwaarden voor de plaatsing van windturbines, grenswaarden emissies en immissieconcentraties⁵. Hierbij dient te worden verwezen naar beleidsnota's, (ontwerp)-plannen en wetten, waarin deze zijn vastgelegd. In ieder geval moet melding gemaakt worden van de randvoorwaarden die voortvloeien uit het ROM Kanaalzone. Deze beschouwing dient een kader te bieden voor de alternatievenontwikkeling, zodat duidelijk is waarom bepaalde alternatieven en varianten in het MER wel of niet in beschouwing zijn genomen.

In het MER moet beschreven worden welke ruimtelijke beperkingen gelden vanwege de aanwezigheid van beschermde natuurgebieden in de nabijheid van het plangebied en het voorkomen van beschermde soorten in het gebied. De Commissie wijst erop dat de Flora- en Faunawet voor de bescherming van soorten op 1 april 2002 in werking is getreden. Deze wet kent een stringenter beschermingsregiem voor soorten dan de voorheen geldende Natuurbeschermingswet en de Vogelwet, omdat alle in het wild levende soorten bescherming genieten. In het MER dient de relevantie van de soortenbescherming voor dit studiegebied aan de orde te komen.

In het kader van de Watertoets dient te zijner tijd bij het (ontwerp)besluit over het bestemmingsplan een Waterparagraaf te worden gevoegd. In de startnotitie staat vermeld dat voor de lange termijn een waterkansenkaart wordt ontwikkeld. Het MER dient te vermelden welke randvoorwaarden met betrekking tot de wateraspecten gelden voor de ontwikkeling van alternatieven en varianten en hoe de waterkansenkaart gebruikt zal worden voor het bestemmingsplan.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor de vaststelling van het bestemmingsplan Koegorspolder. Het MER kan beschrijven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Ook besluiten die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren, moeten in het MER beschreven worden. Gezien de vele deelactiviteiten die in het plangebied zullen gaan plaatsvinden alsmede de vele autonome ontwikkelingen en potentiële ontwikkelingen, is het zinvol in het MER een samenhangend overzicht te bieden van de reeds doorlopen en nog lopende m.e.r.-procedures voor de vergunningverlening voor activiteiten en van lopende besluitvormingsprocedures voor andere ontwikkelingen in het gebied. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de m.e.r.-procedures voor de elektri-

---

⁵ Hierbij zal in ieder geval verwezen moeten worden naar de nieuwe normen voor luchtkwaliteit op grond van het Besluit luchtkwaliteit.

citeitscentrale en de baggerspecieberging en -verwerking. Voor de potentiële ontwikkelingen waarover nog meer onzekerheid bestaat en waarover in het bestemmingsplan nog geen uitsluitend gegeven zal worden, zoals de eventueel toekomstige ontwikkeling van glastuinbouw in het zuiden van het plangebied en de aanleg van een tracé ten behoeve van de tunnel Sluiskil, zal het MER kort moeten aangeven hoe de ruimtereservering voor deze mogelijke toekomstige activiteiten in het bestemmingsplan zal plaatsvinden en welke invloed deze ruimtereserveringen hebben op de uitvoering van de voorgenomen activiteit.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Het kan zinvol zijn om deze beschrijving te baseren op de afzonderlijke activiteiten die op het bedrijventerrein zullen plaatsvinden. Ook dient onderscheid gemaakt te worden tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg/fasering) en de exploitatiefase (gebruik en beheer). Bij de beschrijving dienen de aspecten zoals genoemd in §4.2.1 t/m §4.2.5 aan de orde te komen.

De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd evenals de selectie van een voorkeursalternatief. In het MER zijn vooral de milieuarargumenten voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) is verplicht. De in het MER uit te werken alternatieven dienen een goed uitgangspunt te bieden voor de ontwikkeling van een mma.

Preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen

Voor de voorgenomen activiteit en voor elk alternatief moet worden aangegeven welke preventieve, mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen om de milieugevolgen te beperken.

4.2 Alternatieven- en variantenontwikkeling

De Commissie is van mening dat de Structuurvisie een goede basis vormt voor de alternatievenontwikkeling. Hieruit blijkt dat de indeling van het gebied op een groot aantal punten al vast ligt. Binnen de alternatieven zijn

echter wel varianten op het niveau van inrichting, aanleg en beheer denkbaar die in het MER nader uitgewerkt moeten worden. De Commissie adviseert om de invulling van het in de startnotitie genoemde basisalternatief in het MER nader te onderbouwen. Varianten die in het MER in beschouwing moeten worden genomen, kunnen betrekking hebben op de in §4.2.1 t/m §4.2.5 genoemde onderdelen. Zo kan bijvoorbeeld gedacht worden aan inrichtingsvarianten voor de omvang van deelactiviteiten, de wijze van ontsluiting, de ruimtelijke structuur van het windpark, de interne structuur van het plangebied (groen en water) en de interne zonering (bedrijfscategorieën).

4.2.1 Indeling, ruimtelijke inrichting en ontsluiting van het plangebied

Voor de verschillende alternatieven/varianten moet de ruimtelijke opzet van het plangebied inzichtelijk gemaakt worden met behulp van actueel kaartmateriaal, waarbij een relatie gelegd moet worden met de ruimtelijke onderlegger (geomorfologische- en landschappelijke structuren, waterhuishoudkundige en ecologische patronen). Aandachtspunten bij deze presentatie zijn de aanwezigheid van ruimtelijke elementen en structuren, zoals bebouwing (omvang en hoogte), infrastructuur, verkaveling, landschappelijke elementen, leidingstraten. Aangegeven moet worden hoe dergelijke elementen bepalend zijn voor de ontwikkeling van inrichtingsalternatieven/varianten. De Commissie is van mening dat in ieder geval varianten voor het windmolenpark onderzocht dienen te worden waarbij sprake zal zijn van een goede ondersteuning van de nieuwe structuur in het gebied door de plaats, onderlinge afstand en het aantal van de windmolens. Indien dergelijke varianten niet mogelijk zijn, dan dient dit onderbouwd te worden met behulp van een kaart waarop de belemmeringen zijn weergegeven.

Tijdens het locatiebezoek is gebleken dat de plannen voor de baggerspecielocatie zijn gewijzigd: een deel van de depotruimte zal mogelijk gebruikt gaan worden voor de verwerking van sterk verontreinigde specie⁶. Het voorziene baggerspeciebergingsdepot zal hierdoor mogelijk een kleiner oppervlak beslaan dan in het basisalternatief is voorzien. De consequenties van de wijzigingen voor de inrichting van het plangebied, voor de ontwikkeling van mogelijke varianten en de milieugevolgen moeten in het MER beschreven worden.

Ook andere voorziene potentiële ontwikkelingen in het gebied, welke nog geen onderdeel vormen van de autonome ontwikkelingen, maar wel gepaard gaan met een ruimtelijke claim, zoals de aanleg van het tracé ten behoeve van de tunnel Sluiskil, de ontwikkeling van een glastuinbouwgebied en de aanleg van een elektriciteitscentrale, dienen in beschouwing genomen te worden. De consequenties van de ruimtereserveringen ten behoeve van dergelijke potentiële ontwikkelingen voor het voornemen, moeten in het MER duidelijk gemaakt worden.

Het MER moet voor de voorgenomen activiteit en de alternatieven/varianten inzicht bieden in de ontsluiting van het bedrijventerrein via de weg, over het

---

⁶ Voor het baggerspeciedepot is reeds een m.e.r.-procedure doorlopen. Voor de wijzigingen van het initiatief is in juni 2002 een nieuwe procedure van start gegaan. In een aanvullend MER zullen de milieugevolgen van de wijziging van het initiatief beschreven worden (initiatiefnummer: Rijkswaterstaat).

spoor en over het water. Hierbij dient tevens ingegaan te worden op de ontsluitingsstructuur voor langzaam verkeer en OV/collectief vervoer.

4.2.2 Milieuzonering

Ten behoeve van de zonering dienen in het MER gegevens te worden gepresenteerd ten behoeve van zowel de interne zonering als de externe zonering. Bij interne zonering gaat het om welke categorieën bedrijven zich op welke kavels moeten kunnen vestigen. Het MER kan hierbij ingaan op mogelijkheden om synergie te bereiken tussen verschillende vormen van bedrijvigheid. Bij externe zonering gaat het om de vraag welke milieubelasting spoort met de gewenste ontwikkeling van de natuur en het woon- en leefmilieu in het studiegebied.

Voor geluid moet in het kader van het nieuwe bestemmingsplan een nieuwe 50 dB(A) contour voor het bedrijventerrein worden vastgesteld. In het MER moet duidelijk worden gemaakt welke uitgangspunten hiervoor zijn vastgesteld op basis van eerdere besluitvorming.

4.2.3 Aanleg en bouw

De aard, omvang en termijn van de aanleg- en bouwwerkzaamheden moeten in het MER aan de orde komen voor de voorgenomen (deel)activiteiten en de alternatieven.

Aangegeven dient te worden hoe het studiegebied waterhuishoudkundig wordt aangelegd (bijvoorbeeld situering van waterpartijen, functies van oppervlaktewater, waterpeilen) en op welke wijze het bouwrijpmaken zal geschieden (vergraven en ophogen in relatie tot de na te streven grondbalans). Beschreven moet worden hoe afstemming plaatsvindt tussen waterhuishoudkundige wensen van de landbouw en de vereiste waterkwaliteit/kwantiteit voor de natuur. Bij de ontwikkeling van varianten kan bijvoorbeeld gedacht worden aan mogelijkheden om met de aanleg- en bouwactiviteiten de zoute kwelstroom in te dammen en naar een meer natuurlijke infiltratiesituatie toe te groeien. Ook het ontwikkelen van semi-gesloten watersystemen kan in beschouwing genomen worden. Het is aan te bevelen om de waterhuishoudkundige varianten die in het kader van de Watertoets ontwikkeld worden te integreren in het MER.

In het MER dient beschreven te worden op welke wijze duurzaam grondstofgebruik (grondbalans, herkomst ophoogzand en bouwmaterialen) zal worden bevorderd.

4.2.4 Flexibiliteit

De flexibiliteit van de te ontwikkelen plannen moet in het MER beschreven worden. Onder flexibiliteit kan hier het vermogen worden verstaan om in te spelen op veranderende maatschappelijke en economische behoeften en ontwikkelingen (zoals het door het plangebied geprojecteerde wegtracé voor de tunnel Sluiskil, het glastuinbouwgebied, wijzigingen in het baggerspecie-initiatief). Aangegeven moet worden in hoeverre de voorgenomen structuur (bijvoorbeeld ontsluiting, water, groen, uit te geven terreinen) en de varianten hierop flexibel zijn om wijzigingen in de behoeften en plannen op te vangen, waarbij het in het kader van het MER met name van belang is dat dit zo min mogelijk negatieve milieugevolgen heeft voor bijvoorbeeld energie, water, grondstoffen en ruimte.

4.2.5 Gebruik en beheer

In het MER dient te worden ingegaan op de wijze waarop de realisatie van de doelstellingen en ambities zal worden gewaarborgd tijdens de exploitatiefase. Daarbij dient aandacht te worden besteed aan de wijze waarop het beheer van het bedrijventerrein zal worden georganiseerd.

4.3 Nulalternatief en referentiesituatie

Als het mogelijk is om de doelen van de initiatiefnemer te realiseren zonder dat de voorgenomen of een vergelijkbare activiteit wordt uitgevoerd, is er een reëel nulalternatief. Naar de mening van de Commissie is er geen sprake van een reëel nulalternatief en kan in het MER volstaan worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen als referentiesituatie.

4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming of verbetering van het milieu. Daarnaast moet het mma voldoen aan de doelstelling van de initiatiefnemer en binnen haar competentie liggen.

Het mma kan worden ontwikkeld via de selectie van de meest milieuvriendelijke varianten voor de verschillende deelactiviteiten op het niveau van inrichting, uitvoering en gebruik en beheer. In het mma dient onderzocht te worden hoe de natuur-, water- en leefmilieukwaliteit maximaal gespaard of zo mogelijk positief beïnvloed kan worden. Hierbij dienen in ieder geval de volgende mogelijkheden in beschouwing genomen te worden:

- Varianten op de een waterhuishoudkundige inrichting gericht op het zoveel mogelijk behouden dan wel vergroten van de zoetwatervoorraad;
- De mogelijkheden voor sanering van bestaande bodem- en waterboderverontreinigingen;
- Het onderzoeken en opnemen van de meest milieuvriendelijke inrichtingsmogelijkheden. In de eerste plaats kan hier gedacht worden aan een goede landschappelijke inpassing voor de bebouwing in de vorm van een bufferzone ten oosten van het plangebied⁷. Verder dienen mogelijkheden voor een goede plaatsing van de windmolens onderzocht te worden vanuit landschappelijk perspectief, het oogpunt van efficiënt ruimtegebruik en energie. Het genoemde aantal van 22 molens zou hierbij geen beperkende voorwaarde hoeven te zijn;
- De beperking van de geluidshinder en barrièrewerking door varianten met betrekking tot verkeer en (geluidsarme) bedrijven.

Indien er sprake is van milieubelangen die tegenstrijdig kunnen zijn met elkaar (bijvoorbeeld de effecten van de windmolens voor enerzijds de leefomgevingkwaliteit en anderzijds de energie-efficiëntie), is het mogelijk om in het

---

⁷ Zie ook inspraakreactie 4, p.4, waarin wordt verzocht om actief invulling te geven aan een bufferzone tussen de Tractaatweg en de Graaf Jansdijk (bijlage 4)

MER onderscheid te maken tussen twee varianten van het mma: bijvoorbeeld een mma-variant waarin het leefmilieu wordt geoptimaliseerd (zo min mogelijk hinder voor omwonenden) en een variant meer gericht op energie en natuur.

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."

5.1 Algemeen

Referentiesituatie

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van vaststaande ontwikkelingen van de huidige activiteiten en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. De activiteiten in het plangebied waarover al op een ander niveau een besluit is genomen (zoals over de locatie van het baggerspeciedepot in het Streekplan), maar die onderdeel vormen van het voornemen waarvoor het bestemmingsplan opgesteld wordt, maken geen deel uit van de referentiesituatie. De effecten hiervan moeten in de effectbeschrijving van de alternatieven meegenomen worden. Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan dienen hiervoor verschillende scenario's te worden gebruikt.

Studiegebied

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat het plangebied (Koegorspolder) en de omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enz.) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals woonbebouwing en natuurgebieden.

Milieugevolgen

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- Bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanleg en het gebruik te worden betrokken.
- De manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

- Onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld.
- Naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed (bijvoorbeeld aanpak van bestaande bodem- en waterbodembreiniging en bescherming van de aanwezige zoetwatervoorraden).

Voor de beschrijving van de bestaande milieutoestand, de autonome milieuontwikkeling en de milieueffecten in het MER kan de Commissie zich vinden in de onderzoeksaspecten zoals die in de startnotitie (§4.2) worden genoemd. In de startnotitie wordt een aanzet gegeven voor de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu. De informatie in de startnotitie dient in het MER nader uitgewerkt en onderbouwd te worden.

In de volgende paragrafen wordt voor de verschillende relevante milieuaspecten aangegeven welke informatie in het MER moet worden opgenomen over de bestaande situatie (inclusief autonome ontwikkelingen) en over de milieugevolgen van het voornemen en de verschillende alternatieven.

5.2 Landschap en cultuurhistorie

In het MER dienen de specifieke landschapskenmerken en de visueel-ruimtelijke opbouw van het plangebied op kaart te worden gepresenteerd. De autonome ontwikkeling van het landschap en de effecten in termen van structuur, openheid en visuele aspecten dienen te worden aangegeven. Voor het bepalen van de landschappelijke effecten van het voornemen (met name de nieuwe bebouwing) en de alternatieven op de belevingswaarden⁸ is het zinvol om de effecten inzichtelijk te maken met visualisaties (bijvoorbeeld fotomontages). Het gaat hier om de omvang en hoogte van de gebouwen inclusief de windmolens. Ook moeten de huidige cultuurhistorische en archeologische waarden en de eventuele aantasting hiervan in kaart worden gebracht⁹.

5.3 Natuur

In het MER dient een overzicht te worden gegeven van de aanwezige beschermde soorten, relevante ecosystemen, ecologische verbindingen en eventuele beschermde gebieden (met name het kreekrestant in het noordwesten van het plangebied) en de effecten hierop. Het MER moet in ieder geval aandacht besteden aan de mogelijke gevolgen van windmolens voor vogels. Indien de beschermingsformules uit de Flora- en Faunawet en de Natuurbeschermingswet van toepassing zijn, is het aan te bevelen om deze in het MER nader uit te werken. De effecten (ook positieve) van het voornemen en de verschillende alternatieven op de natuurwaarden dienen beschreven te worden.

---

⁸ Zie bijvoorbeeld inspraakreacties 4 en 5 waaruit blijkt dat insprekers maken zich zorgen om de visuele effecten van het voornemen (zie bijlage 4).

⁹ Zie inspraakreactie 2a waarin het ROB melding maakt van mogelijk dieperliggende archeologische waarden en de aanwezigheid van een oerbos rond Terneuzen. Hier moet in het MER op ingegaan worden (zie bijlage 4).

5.4 Water en bodemkwaliteit

Vanwege de mogelijke consequenties van de uit te voeren Watertoets voor de voorgenomen activiteit en de alternatieven is het zinvol in het MER de basisinformatie op te nemen voor het uitvoeren van de Watertoets¹⁰. In het MER dienen de effecten van realistische varianten met betrekking tot de waterhuishouding beschreven te worden.

In het MER dient het functioneren van het huidige watersysteem en de bodemopbouw en -samenstelling beschreven te worden. Eventueel aanwezige bodem- en waterbodemonverontreinigingen dienen in beeld te worden gebracht. Het watersysteem moet zodanig beschreven worden dat kansen en knelpunten die de ontwikkeling van het plangebied met zich meebrengt duidelijk worden. Hiertoe dient het grond- en oppervlaktewater in het studiegebied waar relevant beschreven te worden als onderdeel van en in samenhang met een groter regionaal systeem. Omdat water een belangrijke drager is voor de natuur, dient de relatie tussen de watersystemen en de potenties voor natuur eveneens in beeld te worden gebracht. Een bijzonder aandachtspunt vormt het vóórkomen van zout/brak water (in het westen en zuiden van de polder), dun-zoet water (in het grootste deel van het plangebied) en groot-zoet water (in het midden van de polder). Omdat het vastgestelde beleid gericht is op het behouden en stimuleren van voorraden zoet water, zal hier bij de effectbeschrijving specifiek aandacht aan besteed moeten worden.

Bij de beschrijving van de huidige waterkwaliteit en de effecten van het voorstellen hierop dient uit te worden gegaan van de genoemde systeembenadering, waarbij in ieder geval de volgende aspecten aan de orde moeten komen:

- geohydrologische bodemopbouw, geomorfologie en maaiveldhoogte;
- grondwatersysteem:
  - grondwaterstand ten opzichte van maaiveld en de fluctuaties daarin;
  - lokale en regionale grondwaterstromingen in zowel het horizontale als het verticale vlak;
  - het heersende waterregime (zout, zoet en/of brak);
  - waterkwaliteit (verontreinigingen) en wateronttrekkingen.
- oppervlaktewatersysteem:
  - waterlopen, afwateringsrichting, eventuele wateraanvoer;
  - belasting door eventuele lozingen;
  - bestaande waterbodempromblematiek (veroorzaakt door de lozingen van de industrie Sluiskil-oost en andere bronnen).

Het MER dient aan te geven in welke mate en op welke wijze wordt gestreefd naar een duurzaam watersysteem, waarbij opvang, behandeling en wijze van afvoer van afvalwater- en hemelwaterstromen belangrijke aandachtspunten zijn.

---

¹⁰ Zie ook inspraakreactie 1 waarin het Waterschap Zeeuwsch-Vlaanderen een aantal aandachtspunten voor de beschrijving van de wateraspecten noemt (zie bijlage 4).

5.5 Verkeer en vervoer

Als basisinformatie om milieueffecten te kunnen schatten moet het MER een beschrijving van de huidige verkeerssituatie geven op basis van tellingen en modelanalyses. Ten gevolge van de voorgenomen activiteit kunnen er effecten optreden op de mobiliteitsontwikkeling, de verkeersafwikkeling, de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid. Deze dienen in het MER aan de orde te komen. Aan de hand van een eventueel met een verkeersmodel onderbouwde, recente prognose moeten de gevolgen van het voornemen voor de intensiteit van het verkeer van, naar en via het plangebied beschreven worden. Hierbij moet ingegaan worden op de hoeveelheid personenverkeer en vrachtverkeer, de gebruikte routes en de diverse vervoerwijzen. Ook dient aangegeven te worden hoe de wegen op en rond het terrein gecategoriseerd zullen worden in het kader van duurzaam veilig.

5.6 Woon- en leefomgeving

De kwaliteit van de woon- en leefomgeving en de beleving hiervan wordt beïnvloed door een flink aantal factoren. Deze effecten verdienen in het MER ruimte aandacht¹¹. In het MER moeten, naast de eerder genoemde visuele aspecten, de volgende aspecten aan de orde komen.

5.6.1 Geluid en trillingen

Het bestaande geluidsniveau (van verkeer en bedrijvigheid), inclusief de autonome ontwikkeling daarvan (industrie Terneuzen-zuid, ontwikkeling Axelse vlakte), dient in het MER gepresenteerd te worden.

In de effectbeschrijving dient duidelijk te worden gemaakt welke woningen (met name in de buurtschappen ten oosten van het plangebied), natuurgebieden en andere geluidsgevoelige bestemmingen mogelijk te maken krijgen met een geluidbelasting van meer dan 50 dB(A). Er dient beschreven te worden op welke wijze de geluidbelasting op deze punten bepalend is voor de vast te stellen geluidcontour. De geluidhinder die ondervonden zal worden van de windmolens, moet in het MER ook aan de orde komen.

Waar aanzienlijke stromen goederenvervoer dicht langs de woonbebouwing gaan, dient onderzocht te worden of er sprake is van trillingshinder.

5.6.2 Externe en sociale veiligheid

In het MER moeten de risico's van de bedrijven voor aanwezigen op het terrein en voor omwonenden inzichtelijk worden gemaakt. Hierbij kunnen de in de startnotitie aangegeven aspecten aan de orde komen. Daarnaast dienen de mogelijke risico's van het transport van gevaarlijke stoffen over weg en water gepresenteerd te worden. In het MER moet eveneens beschreven worden welke delen van het plangebied als sociaal onveilig zullen worden ervaren en hoe de sociale veiligheid zal worden vergroot.

---

¹¹ Met name ook omdat insprekers in diverse inspraakreacties, bijvoorbeeld 3, 4 en 5 (zie bijlage 4), aangeven veel belang te hechten aan de effecten op de leefbaarheid, zoals geluidhinder, gezondheidsrisico's, stank en cumulatieve gevolgen voor de leefomgevingkwaliteit.

5.6.3 Luchtkwaliteit inclusief geur

Voor de huidige en toekomstige situatie moeten in het MER de concentraties luchtverontreinigende stoffen (zie startnotitie) berekend worden op representatieve punten in het studiegebied. Uit de beschouwing moet duidelijk worden wat de bijdrage van het voornemen zal zijn aan de totale concentraties van stoffen in de lucht. De concentraties NO_x, SO₂ en fijn stof dienen getoetst te worden aan het Besluit Luchtkwaliteit. Indien de bedrijfsmatige activiteiten tot knelpunten voor de luchtkwaliteit kunnen leiden, dan dient in het MER aangegeven te worden hoe deze voorkomen of gemitigeerd kunnen worden. In het MER dient ook aangegeven te worden in hoeverre de bedrijven op de te ontwikkelen terreinen mogelijk geurhinder voor omwonenden veroorzaken.

6. VERGELIJING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de verschillende alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Ook het mma en het voorkeursalternatief dienen in de alternatievenvergelijking meegenomen te worden. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie. Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieu-effectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeente Terneuzen moet bij het besluit aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling om in het MER reeds een aanzet tot een onderzoeksprogramma te doen, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door relevante achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, voorzien van goed leesbare topografische namen en een duidelijke legenda.

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: "een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.